

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุป

อุตสาหกรรมการผลิตและการแปรรูปนมในประเทศไทยถือได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญโดยเฉพาะบทบาทที่มีต่อการยกระดับสุขภาพอนามัยของประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศ แต่เนื่องจากปัจจุบันปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ภายในประเทศยังไม่สามารถผลิตได้เพียงพอต่อความต้องการในการบริโภคและถึงแม้ว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมารัฐบาลจะเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาและมีนโยบายส่งเสริมให้เกิดการผลิตภายในประเทศเพิ่มมากขึ้นแต่การผลิตก็ยังคงทำได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้การผลิตน้ำนมดิบภายในประเทศยังต้องเผชิญกับปัญหาในเรื่องของการนำเข้าหางนมผงและผลิตภัณฑ์นมราคาถูกจากต่างประเทศเข้ามาใช้ทดแทนน้ำนมดิบตลอดจนปัญหาในเรื่องของการที่ประเทศไทยจะต้องเปิดเสรีทางการค้านมและผลิตภัณฑ์นมให้เป็นไปตามเงื่อนไขขององค์การการค้าโลก(WTO) ซึ่งจากปัญหาและข้อจำกัดดังกล่าวการศึกษาครั้งนี้จึงได้ทำการวิเคราะห์ว่าปริมาณการผลิตน้ำนมดิบภายในประเทศมีศักยภาพเพียงพอที่จะทำการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าได้หรือไม่ และในอนาคตการเข้าสู่เงื่อนไขทางการค้าของ WTO ประเทศไทยยังสามารถที่จะทำการผลิตเพื่อแข่งขันกับผลิตภัณฑ์นมนำเข้าจากต่างประเทศได้หรือไม่

ดังนั้นในการศึกษาในครั้งนี้จึงได้ทำการวิเคราะห์ถึงความสามารถในการผลิตน้ำนมดิบเพื่อทดแทนการนำเข้าหางนมผงและผลิตภัณฑ์นมในขณะที่รัฐบาลยังคงให้ความสำคัญต่อการผลิตและได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมถึงความสามารถในการแข่งขันของการผลิตน้ำนมดิบเมื่อได้ขจัดอิทธิพลของการคุ้มครองของรัฐบาลออกแล้วเพื่อตอบปัญหาและข้อสงสัยในข้างต้น สำหรับการศึกษาในส่วนความสามารถในการผลิตน้ำนมดิบเพื่อทดแทนการนำเข้าได้ทำการศึกษาจากตัวชี้วัดถึงความสามารถในการทดแทนการนำเข้าดังนี้ 1) ตัวชี้วัดถึงปริมาณการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า(GIS) 2) อัตราส่วนความสามารถในการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า(IR) และ 3) อัตราส่วนความสามารถในการทดแทนการนำเข้า(B) โดยการศึกษาดังกล่าวได้ทำการศึกษาในช่วงเวลาตั้งแต่รัฐบาลให้การส่งเสริมการเลี้ยงโคนมในปี 2521 จนถึงปี 2542 สำหรับการวิเคราะห์ในส่วนความสามารถในการแข่งขันของการผลิตน้ำนมดิบได้ทำการวิเคราะห์ถึงต้นทุนของ

การใช้ทรัพยากรภายในประเทศในการผลิต(DRC) เมื่อเทียบกับต้นทุนการนำเข้าราคาดม ณาการ ตลาดโลกและผลกระทบของนโยบายรัฐที่มีต่อการผลิตน้ำมันดิบภายหลังจากการประกาศปรับลดอัตราภาษีการนำเข้าทางนวมผง และผลิตภัณฑ์นมในปี 2531

สำหรับผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในส่วนความสามารถในการผลิตน้ำมันดิบเพื่อทดแทนการนำเข้าในการศึกษาเบื้องต้นพบว่าสัดส่วนของการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นมจากต่างประเทศต่อการบริโภคภายในประเทศมีแนวโน้มลดต่ำลงจากที่เคยมีการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นมเข้ามาใช้เพื่อการบริโภคภายในประเทศถึงร้อยละ 100.5 ในปี 2521 ได้ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 59.2 ในปี 2542 ซึ่งแนวโน้มของการนำเข้าที่ลดต่ำลงเป็นผลเนื่องมาจากนโยบายการส่งเสริมทางด้านการผลิตและนโยบายส่งเสริมทางด้านการบริโภคนมของรัฐบาลและส่งผลให้เกิดปริมาณน้ำมันดิบที่สามารถทดแทนการนำเข้า(GIS) ได้ถึง 10,302 ตันในปี 2524 และเพิ่มขึ้นเป็น 33,757 ตันในปี 2530 และเป็น 369,348 ตันในปี 2542 (เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการนำเข้าในปี 2523) และเมื่อทำการพิจารณาถึงอัตราส่วนความสามารถในการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า (IR) พบว่าค่าที่คำนวณได้มีค่ามากกว่า 0.9 แสดงได้ว่าปริมาณการผลิตน้ำมันดิบที่เพิ่มขึ้นทั้งหมดภายในประเทศถูกใช้ไปเพื่อการทดแทนการนำเข้ามากกว่าร้อยละ 90 ของปริมาณผลผลิตที่สามารถผลิตเพิ่มขึ้นได้ภายในประเทศในปี แสดงได้ว่านโยบายของรัฐบาลที่ได้ดำเนินการส่งเสริมให้กับเกษตรกรในด้านการผลิตไปแล้วนั้นก่อให้เกิดความสามารถในการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าในทุกๆ ปี สำหรับการวิเคราะห์อัตราส่วนความสามารถในการทดแทนการนำเข้า(B) พบว่าค่าที่คำนวณได้มีค่าอยู่ในช่วงระหว่าง 0 กับ -1 แสดงได้ว่าปริมาณการผลิตน้ำมันดิบภายในประเทศสามารถทดแทนการนำเข้าได้เพิ่มสูงขึ้นโดยสามารถทดแทนการนำเข้าได้เท่ากับร้อยละ 4 ในปี 2524 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 12 ในปี 2531 และร้อยละ 40 ในปี 2542 ของปริมาณการนำเข้าทั้งหมดที่ควรจะนำเข้า(เมื่อเทียบกับปี 2523) สำหรับการวิเคราะห์ค่า B แสดงให้เห็นว่าในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยมีการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าในอัตราที่เพิ่มมากขึ้นและเมื่อพิจารณาถึงภาพรวมของการวิเคราะห์ตัวชี้วัดความสามารถในการทดแทนการนำเข้า GIS IR และ B แสดงให้เห็นในทิศทางเดียวกันว่าเมื่อรัฐบาลให้ความคุ้มครองทางด้านการผลิตเกษตรกรสามารถที่จะทำการผลิตน้ำมันดิบเพื่อทดแทนการนำเข้าได้เพิ่มมากขึ้น

สำหรับการศึกษาด้านความสามารถในการแข่งขันการผลิตน้ำมันดิบในช่วงที่ผ่านมาพบว่า มีผลของนโยบายการคุ้มครองทางด้านการใช้ปัจจัยการผลิต(NPI) และการคุ้มครองทางด้านราคาผลผลิต(NPC) ปรากฏอย่างเด่นชัดตลอดช่วงเวลาของการศึกษาซึ่งผลของนโยบายดังกล่าวทำให้เกษตรกรภายในประเทศมีแรงจูงใจที่จะทำการผลิตน้ำมันดิบในทุกๆ ขนาดฟาร์ม(ค่า EPC) แต่เมื่อได้ทำการวิเคราะห์โดยขจัดอิทธิพลของการแทรกแซงนโยบายดังกล่าวออกไปแล้วพบว่าฟาร์มโค

นมขนาดเล็กได้รับผลกำไร(ทางสังคม)จากการผลิตมีค่าคิดลบในบางช่วงปี และมีการใช้ทรัพยากรภายในประเทศไปเพื่อการผลิตน้ำมันดิบค่อนข้างสูง(DRC >1) กว่าการผลิตน้ำมันดิบในฟาร์มโคนมขนาดกลาง และขนาดใหญ่ (DRC < 1) นอกจากนี้ยังพบว่า การเพิ่มระดับการคุ้มครองให้กับเกษตรกรในทุกๆ ขนาดฟาร์มมีผลทำให้ค่า DRC สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญซึ่งแสดงได้ว่าการเพิ่มระดับความคุ้มครองจะทำให้ความสามารถในการแข่งขันของเกษตรกรลดต่ำลง

จากผลการศึกษาทั้งให้ส่วนของความสามารถในการทดแทนการนำเข้า และความสามารถในการแข่งขันแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้การคุ้มครองด้านการผลิตน้ำมันดิบของรัฐบาลในระยะแรกจะมีผลต่อการเพิ่มแรงจูงใจให้กับเกษตรกรแต่การเพิ่มระดับการคุ้มครองก็นำมาซึ่งการสูญเสียศักยภาพหรือความสามารถในการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าของเกษตรกร(ซึ่งจะเห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของต้นทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศ) ประกอบกับการที่ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับระเบียบการค้าใหม่ตามเงื่อนไขขององค์การการค้าโลกทำให้รัฐบาลต้องลดการคุ้มครองให้กับเกษตรกรและหันไปส่งเสริมพัฒนาให้เกษตรกรมีความรู้ความสามารถในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตแทน โดยเฉพาะการส่งเสริมให้กับเกษตรกรในฟาร์มโคนมขนาดเล็กให้มีขนาดใหญ่ขึ้นซึ่งจะทำให้มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตน้ำมันดิบและมีศักยภาพในการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าได้อย่างยั่งยืนต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบว่า การผลิตน้ำมันดิบภายในประเทศในระยะเริ่มแรกที่รัฐบาลให้การคุ้มครองด้านการผลิตความสามารถในการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้ายังสามารถทำได้ในระดับต่ำ แต่ในระยะเวลาต่อมาผลของการส่งเสริมทำปริมาณการผลิตน้ำมันดิบภายในประเทศเพิ่มมากขึ้นและมีแนวโน้มสามารถทดแทนการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นมจากต่างประเทศได้สูงขึ้นและสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อพิจารณาถึงความสามารถในการแข่งขันของการผลิตในฟาร์มโคนมทั้ง 3 ขนาดฟาร์มที่ทำการศึกษาแล้วพบว่า การคุ้มครองของรัฐบาลทางด้านการใช้ปัจจัยการผลิตและการคุ้มครองทางด้านราคาผลผลิตมีผลทำให้เกษตรกรเกิดแรงจูงใจในการผลิตในทุกๆ ขนาดฟาร์มแต่ถ้าขจัดอิทธิพลของความคุ้มครองจากรัฐบาลออกไปแล้วโดยการพิจารณาด้านทุนที่แท้จริงของการใช้ทรัพยากรภายในประเทศพบว่าฟาร์มโคนมขนาดเล็กมีผลกำไร(ทางสังคม) จากการผลิตน้ำมันดิบค่อนข้างต่ำกว่าฟาร์มโคนมขนาดกลาง และขนาดใหญ่ นอกจากนี้ในบางช่วงปีผลกำไรของฟาร์มโคนมขนาดเล็กยังมีค่าที่ติดลบและมีความผันผวนในด้านต้นทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศในการผลิตด้วยแสดงได้ว่าการผลิตน้ำมันดิบภายในประเทศไทยยังค่อนข้างที่จะ

ขาดประสิทธิภาพและโอกาสที่จะพัฒนาอาชีพ โคนมให้ประสบความสำเร็จในอนาคตมีน้อย นอกจากนี้ผลจากการศึกษาได้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของรัฐบาลในการคุ้มครองการผลิตว่าถ้าหาก รัฐบาลให้การคุ้มครองทางด้านการผลิตจะทำให้ความสามารถในการแข่งขันของการผลิตน้ำนมดิบ ภายในประเทศลดลง ดังนั้นหากรัฐบาลจะพัฒนาอุตสาหกรรมนมภายในประเทศควรมีการ หาแนวทางในการช่วยเหลือทางด้านอื่นๆ โดยนโยบายดังกล่าวควรเป็นนโยบายที่ไม่ส่งผลกระทบต่อข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ เช่น การให้การส่งเสริมความรู้ในด้านการผลิต การฝึกอบรม เกษตรกรให้มีทักษะในการผลิตเพิ่มมากขึ้นและถ้าเกษตรกรมีศักยภาพที่จะทำการผลิตได้ควร ส่งเสริมให้มีการเพิ่มขนาดการผลิตให้ใหญ่ขึ้นเพื่อให้ได้ต้นทุนต่อหน่วยในการผลิตที่ลดต่ำลง นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้เกษตรกร โดยทั่วไปใช้ปัจจัยการผลิตที่มีราคาถูกกว่า โดยการนำเข้ามาใช้ ทดแทนปัจจัยที่เคยนำเข้า (ปัจจัยที่สามารถทดแทนได้ด้วยปัจจัยภายในประเทศในชนิดเดียวกัน) สำหรับแนวทางทางด้านการตลาดรัฐบาลควรขยายตลาดภายในประเทศให้ใหญ่ขึ้นเพราะอัตราการ บริโภคนมต่อคนต่อปีของประชาชนยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับปริมาณการบริโภคนมในประเทศ อื่นๆ นอกจากนี้รัฐบาลรวมถึงผู้ประกอบการควรหาแนวทางร่วมกันในการขยายสินค้าไปยังตลาด ใหม่ๆ ซึ่งอาจจะทำได้โดยการแปรรูปน้ำนมดิบให้อยู่ในรูปของผลิตภัณฑ์นมชนิดอื่นๆ ที่ผู้บริโภคมี ความต้องการในการใช้เป็นปริมาณมาก หรือแปรรูปให้อยู่ในรูปของผลิตภัณฑ์นมมูลค่าเพิ่มทางการ ตลาดและเพื่อให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่นๆ ได้รับผลกำไรจากการใช้น้ำนมดิบภายใน ประเทศเพิ่มขึ้นด้วย

6.3 ข้อจำกัดในการศึกษา และข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป

ข้อจำกัดในการศึกษา

1. การวิเคราะห์ความสามารถในการทดแทนการนำเข้าเมื่อรัฐบาลให้ความคุ้มครองทาง ด้านการผลิต(ส่วนที่ 5.1)

พบว่าข้อมูลปริมาณการส่งออก และปริมาณการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมที่เก็บรวบรวม ได้จากกรมศุลกากรมีผลิตภัณฑ์นมบางรายการที่ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ถึงความสามารถในการ ทดแทนการนำเข้าได้เนื่องจากสินค้าในรายการดังกล่าวมีการนำเข้ามาเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ชนิดอื่นๆ เพื่อส่งออกอีกครั้งหนึ่ง(Re-Export) ดังนั้นหากสามารถทำการวิเคราะห์ถึงการนำเข้าและ ส่งออกที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์ในรายการดังกล่าวได้ก็จะทำให้สามารถวิเคราะห์ถึงตัวชี้วัดที่แสดง ถึงความสามารถในการทดแทนการนำเข้าได้อย่างสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. การวิเคราะห์ความสามาถในการแข่งขันเมื่อขจัดอิทธิพลของการคุ้มครองจากรัฐบาล (ส่วนที่ 5.2)

สำหรับการวิเคราะห์ในส่วนของต้นทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศ(DRC) ได้ใช้ตารางปัจจัย-ผลผลิตของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในการวิเคราะห์ถึงสัดส่วนของต้นทุนปัจจัยที่มีการนำเข้าจากต่างประเทศ และต้นทุนปัจจัยที่มีการผลิตภายในประเทศซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการกำหนดสัดส่วนดังกล่าวมีการจัดทำขึ้นในช่วงระยะเวลา 5 ปีต่อครั้งซึ่งจะทำให้สัดส่วนของต้นทุนในปีที่ไม่ได้จัดทำตารางปัจจัย-ผลผลิตมีการคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงบ้าง

3. การวิเคราะห์ผลของนโยบายรัฐที่มีต่อการผลิต(ส่วนที่ 5.2)

ได้ทำการศึกษาเฉพาะนโยบายทางด้านภาษีที่รัฐบาลมีการเรียกเก็บจากเกษตรกรผู้ใช้ปัจจัยการผลิตน้ำมันคืบเท่านั้นและผลของนโยบายที่มีต่อราคาผลผลิตซึ่งยังคงมีนโยบายของรัฐบาลอีกหลายนโยบายเช่น นโยบายด้านการกำหนดสัดส่วนการนำเข้านมผงและนมพร้อมดื่มจากต่างประเทศ นโยบายอาหารเสริม(นมโรงเรียน) และนโยบายการรณรงค์เพื่อการบริโภคนม ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งนโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายมีผลกระทบต่อต้นทุนที่แท้จริงของการผลิตด้วยเช่นกันซึ่งถ้าหากได้มีการนำเอาผลกระทบของนโยบายดังกล่าวเข้าไปรวมในการพิจารณาความสามารถในการแข่งขันด้วยแล้วจะทำให้สามารถวิเคราะห์ถึงต้นทุนที่แท้จริงของการใช้ทรัพยากรภายในประเทศไปเพื่อการผลิตได้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ในส่วนของการศึกษาความสามารถในการทดแทนการนำเข้าพบว่าถ้าหากสามารถทำการวิเคราะห์ถึงปริมาณการนำเข้า และปริมาณการส่งออกที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์นมในแต่ละชนิดได้แล้วจะทำให้สามารถวิเคราะห์ถึงความสามารถในการผลิตน้ำมันคืบเพื่อทดแทนการนำเข้าหางนมผง และผลิตภัณฑ์นมในทุกๆ ชนิดที่มีการใช้ภายในประเทศได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

2. ในส่วนของการศึกษาผลของนโยบายรัฐที่มีต่อการผลิตพบว่าถ้าหากมีการวิเคราะห์ถึงผลของนโยบายรัฐในด้านอื่นๆ เช่น นโยบายการส่งเสริมทางการผลิต(การแจกพันธุ์โคนม) นโยบายอาหารเสริม(นมโรงเรียน) นโยบายการส่งเสริมด้านการบริโภค ฯลฯ ร่วมในการศึกษาครั้งต่อไปด้วยแล้วจะทำให้เห็นถึงภาพรวมของความสามารถในการแข่งขันและการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าได้ดียิ่งขึ้น